

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት

የሰ/መ/ቁ 246211

ህዳር 27 ቀን 2017ዓ/ም

ዳኞች፡- ብርሃኑ አመነው

ገበየሁ ፈለቀ

በዕውቀት በላይ

መላኩ ካሳዩ

ማርታ ተካ

አመልካች፡- አቶ ኒአምን ጣሂር ሀሰን - ጠበቃ ጌቱ ሶሬሳ

ተጠሪ፡- አቶ ፈርሀን መሀመድ

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍርድ

ጉዳዩ የማይንቀሳቀስ ንብረትን ለመረከብ የቀረበ ክርክር ሲሆን የአመልካች የውጭ ሀገር ዜግነት ያላቸው ሆነው እያለ የሶማሌ ክልል ጅግጅጋ ከተማ አስተዳደር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የመዳኘት ስልጣን ሳይኖረው መወሰኑ እንዲሁም በየደረጃው ያሉት ፍርድ ቤቶችም ይህንኑ ውሳኔ ማጽናታቸው መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል በሚል የቀረበ የሰበር አቤቱታ የሚመለከት ነው።

ተጠሪ ከሳሽ ሆነው በአሁኑ አመልካች ላይ ሶማሌ ክልል ጅግጅጋ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤት የመሰረቱት ክስ ይዘት በአጭሩ፡- ንብረትነቱ የእኔና የወንድሜ የሆነውን በጅግጅጋ ከተማ ቀበሌ 06 የሚገኝ አራት ክፍል ቤቶች ያሉት 500ካ.ሜ ይዞታ የአሁኑ አመልካች የምንፈራቸውን ወታደሮች በመላክ ሊቃቸሁ

ማስታወሻ፡ - ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ካልወጣችሁ እንገላችኋለን በማለት በመዛት እና በመሳሪያ በማስፈራራት ተጠሪ ወደ ውጭ ሀገር እንድሄድ ካደረጉ በኋላ አመልካች ለስምንት አመት ይህንኑ ቤትና ይዞታዬ በማከራየት ኪራይ የሰበሰቡ በመሆኑ በኪራይ የሰበሰቡትን 912000(ዘጠኝ መቶ አስራ ሁለት ሺህ ብር) እንዲከፍሉኝ እንዲሁም ቤትና ይዞታውን እንዲያስረክቡኝ ይወሰንልኝ በማለት ዳኝነት ጠይቀዋል።

የአሁኑ አመልካች በሰጡት መልስ አመልካች የውጪ ሀገር ዜጋ ስለሆኑ በአዋጅ ቁጥር 1234/2013 አንቀጽ 5(ሐ) መሰረት የጅግጅጋ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤት ጉዳዩን የማየት ስልጣን የለውም፤ ተጠሪ ክስ ያቀረቡት ቤትና ንብረት ከወንድሜ ጋር በጋራ ያፈራነው ነው ቢሉም ንብረታቸው ስለመሆኑ የሚያረጋግጥ ማስረጃ አላቀረቡም እንዲሁም ቤቱንም ሆነ የኪራይ ገንዘብ ለመረከብ የሚያስችል የውክልና ስልጣን የሌላቸው በመሆኑ በሌላቸው መብት ክስ ሊያቀርቡ አይገባም የሚሉ የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያዎችን በማስቀደም በአማራጭ መልሳቸው አከራካሪው ቤትና ይዞታ በአሜሪካ በሚገኘው በሀሙድ ሙሀሙድ ስም የተመዘገበ ሲሆን አመልካች አሜሪካ በሚገኘው የኢትዮጵያ ኢምባሲ በተረጋገጠ ውክልና ተሰጥቶኝ በውክልና የሚያስተዳድረው ቤትና ይዞታ ሆኖ እያለ ተጠሪ የንብረቱ ባለቤት ከሆነው ግለሰብ የተሰጠው ውክልና ሳይኖር ይህንኑ ቤትና ይዞታ ለማስለቀቅም ሆነ ኪራይ እንዲከፈለው መጠየቅ ስለማይችል ክሱ ውድቅ ሊሆን ይገባል በሚል ተከራክረዋል።

ፍርድ ቤቱም በአመልካች በኩል የዳኝነት ስልጣን ጋር በተያያዘ የተነሳው መቃወሚያ ክርክሩ የንብረት ክርክር በመሆኑ በህገ መንግስቱ አንቀጽ 80 ድንጋጌ መሰረት በጉዳዩ ላይ አከራክሮ የመወሰነ ስልጣን አለኝ በሚል መቃወሚያውን ውድቅበማድረግ ክስ ሲሰማ አመልካች ባለመቅረቡ በሌለበት የተጠሪን ክርክርና የምስክሮች ቃል ሰምቶ እንዲሁም የመስክ ምልክታ ማድረጉንም ጠቅሶ እንደአጠቃላይ የቀረበው ክርክርና ማስረጃ መርምሮ በመዝገብ ቁጥር mmmJ/154/14፤በቀን 22/9/2014ዓ.ም ሲወሰን አመልካች ተሰጠኝ የሚሉት ውክልና ሰነድ ተቀባይነት የለውም፤ ኪራይ እንዲከፈላቸው ተጠሪ የጠየቁት ዳኝነት ባለመቀበል፤ ተጠሪ አከራካሪው ቤትና ይዞታ ሊረከብ ይገባል በሚል ወስኗል።

አመልካች በዚህ ወሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፋፈን ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት አቅርበው ፍርድ ቤቱ ግራ ቀኙን አከራክሮ በመዝገብ ቁጥር 05-2-16/2015፤ ህዳር 21 ቀን 2015ዓ.ም በሰጠው ወሳኔ የስር ፍርድ ቤት ወሳኔ አጽንቷል። በመቀጠል አመልካች የሰበር አቤቱታቸውን ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት አቅርበው የስር ፍርድ ቤቶች ወሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት አላገኘሁበትም በማለት የአመልካችን አቤቱታ ውድቅ በማድረግ በመ/ቁ 05-1-196/15፤ ጥር 25 ቀን 2015ዓ.ም ወስኗል።

አመልካች በቀን 24/08/2015ዓ/ም የተፃፈ የሰበር አቤቱታ ይዘትም አንዱ አመልካች የውጭ ሀገር ዜግነት ያለው በመሆኑ በህገ መንግስቱ አንቀጽ 80/4 እና አዋጅ ቁጥር 1234/2013፤ አንቀጽ 5/ሐ/

መሰረት ጉዳዩን የመዳኘት ሥልጣን ያለው የፌዴራል ፍርድ ቤት ሆኖ በውክልና ለፋፈን ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት የተሰጠ ስልጣን የጅግጅጋ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤት የራሱ በማድረግ አመልካች ስልጣን በተመለከተ ያቀረበው መቃወሚያ አላግባብ ውድቅ በማድረግና ያለ ብይን በዝምታ በማለፍ የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ከሚያዘው መደበኛ የሙግት አመራር ውጪ ጉዳዩን በመምራት፤ የቀረበለትን ክስ የመፋለም ሆኖ እያለ የሁከት ክስ እንደሆነ አድርጎ በመውሰድና አንድ ላይ በመመርመር በማስረጃ ሳይጣራ ውሳኔ ማሳለፉም ሆነ የፋፈን ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤትም ህግን በጣስ መልኩ ጉዳዩን በመምራት የክልሉ ሰበር አጣሪም ተገቢውን ማጣሪያ ሳያደርግ በስሩ ባሉት ፍ/ቤቶች የተሰጠውን ውሳኔ ማጽናቱ መሰረታዊ የህግ ስህተት መፈፀማቸው ስለሚያሳይ ሊታረም ይገባል በማለት አቤቱታቸውን አቅርበዋል፡፡

ይህ ሰበር ችሎትም የአመልካችን ሰበር አቤቱታ መርምሮ አመልካች በዜግነት አሜሪካዊ እንደሆኑ በመግለጽ የሰር ጅግጅጋ ከተማ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ጉዳዩን ለመዳኘት ስልጣን እንደሌለው በመግለጽ ያቀረቡትን መከራከርያ ታልፎ ጉዳዩን በስረነገሩ ተመልክቶ ውሳኔ የሰጠበትን አግባብ ከፌዴራል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ቁጥር 1234/2013 አንቀፅ 5(1/በ)፤ ኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 80/4 ስር ከተደነገገው ጋር ተገናዝቦ እንዲመረመር ተጠሪ መልስ እንዲሰጡ አገዛዙ ተጠሪ በአድራሻቸው ሊገኙ ባለመቻላቸው ነሀሴ 4 ቀን 2016ዓ.ም በወጣው አዲስ ዘመን ጋዜጣ ጥሪ ተደርጎላቸው ስላልቀረቡ መልስ የመስጠት መብታቸው ታልፏል፡፡

ከላይ አጠር ባለ መልኩ የተገለጸው የግራ ቀኙን ክርክርና በክልሉ ፍርድ ቤቶች የተሰጡ ውሳኔዎች ይዘት የሚመለከት ሲሆን እኛም የጅግጅጋ ከተማ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ጉዳዩን የማየት ሥልጣን ያለው መሆን አለመሆኑን አግባብነት ካለው ሕግ ጋር በማገናዘብ እንደሚከተለው መርምረናል፡፡

እንደመረመርነውም ተጠሪ በአመልካች ላይ ክስ የመሰረቱት ከወንድሜ ጋር በጋራ ያፈራነውን ቤት ከነይዞታው አመልካች ከህግ አግባብ ውጪ በሆነ መንገድ በመያዝ እያከራየ እየተጠቀመበት ስለሚገኝ የሰበሰበው ኪራይ ከፍሎ፤ አከራካሪው አራት ክፍል ያለው ቤት ከነይዞታው በፍርድ ኃይል ለመረከብ የቀረበ መሆኑን ከክርክሩ ተረድተናል፡፡ ክሱ በመጀመሪያ ደረጃ ዳኝነት ሥልጣን የቀረበው ለጅግጅጋ ከተማ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ነው፡፡ አመልካች በዜግነት አሜሪካዊ መሆናቸው ጠቅሰው ፍ/ቤቱ ጉዳዩን የማየት ስልጣን የለውም በሚል መቃወሚያ ያቀረቡ ሲሆን በተጠሪ በኩል አመልካች ዜግነታቸው አሜሪካዊ አደሉም በሚል ያቀረቡት ክርክር ስለመኖሩ የበታች ፍ/ቤቶች ውሳኔ አያሳይም፡፡ የጅግጅጋ ከተማ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤትም አመልካች ከስልጣን ጋር በተያያዘ ያቀረቡት መቃወሚያ ውድቅ ያደረገበት ምክንያት በውሳኔው ላይ ካሰፈረው ለመረዳት እንደሚቻለው ክርክሩ

የንብረት ክርክር በመሆኑ በህገ መንግስቱ አንቀጽ 80 ድንጋጌ መሰረት በጉዳዩ ላይ አከራክሮ የመወሰን ስልጣን አለኝ በሚል ነው። የፋፈን ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤትም ሆነ የክልሉ ሰበር አጣሪ ችሎትም ተመሳሳይ አቋም በመያዝ ወስነዋል።

እንደሚታወቀው ሥልጣንን በተመለከተ በተከራካሪዎች ክርክር ባይቀርብበትም በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 9(1) እና 231(1) (ለ) መሠረት ፍርድ ቤቶች በራሳቸው ተነሳሽነት አንስተው ሥልጣን የለኝም በማለት ክስን መመለስ እንዳለባቸው የሚደነግግ ሲሆን የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 38452 ሰኔ 11 ቀን 2001 ዓ/ም በዋለው ችሎት አስገዳጅ የሕግ ትርጉም ሰጥቶበታል።

በፌደራል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ቁጥር 1234/2013 ስር የፌደራል ፍርድ ቤት በፍትሐብሔር ጉዳዮች ላይ ስለሚኖረው ስልጣን አንቀጽ 5(1) ከፊደል ሀ እስከ ጀ ድረስ ባሉት በዝርዝር የተመለከቱ ሲሆን በዚሁ አንቀጽ 5(1) በ ስር የውጭ አገር ዜጋ ከሳሽ ወይም ተከሳሽ የሆነበት ጉዳይ የፌደራል ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ በግልጽ ይደነግጋል።

ክርክሩ በተጀመረበት ሶማሌ ክልል ጅግጅጋ ከተማ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ተከሳሽ የነበሩት የአሁኑ አመልካች ዜግነታቸው አሜሪካዊ ስለነበሩ ክርክሩ የውጪ ሀገር ዜጋ ተከሳሽ የሆኑበት በመሆኑ በአዋጅ ቁጥር 1234/2013 ቁጥር 5(1)(በ) መሠረት ጉዳዩ ጉዳዩን የመዳኘት ሥልጣን ያለው የፌደራል ፍርድ ቤት ስለመሆኑ ያስገነዝባል። ይሁንና በኢትዮጵያ የፌደራል ሥርዓት መሠረት አድርጎ የተዋቀረው የዳኝነት ሥልጣን የፌደራል እና የክልል ፍርድ ቤቶች ካላቸው የጣምራነት ሥልጣን ባለፈ በሕገ-መንግሥቱ አንቀጽ 78(2) እና 80(4-6) የፌደራል ፍርድ ቤት በብቸኝነት ሥልጣን የሚመለከታቸውን ጉዳዮች የክልል ጠቅላይና ከፍተኛ ፍርድ ቤቶች በውክልና እንዲመለከቱ ሥልጣን ሰጥቷል። ከዚህም የተነሳ የክልል ፍርድ ቤቶች በግዛታቸው ባሉ ሰዎች ወይም ንብረቶች ጋር በተያያዘ የሚነሳ የፌዴራል ጉዳይን በህገ መንግስት የተሰጣቸው (ስልጣን) በውክልና በህገመንግስቱ አንቀጽ 78(2) መሰረት የፌዴራል ፍርድ ቤት እስካልተደራጀ ወይም የውክልና ስልጣን እስካልተነሳ ድረስ የመዳኘት ስልጣን ይኖራቸዋል። በተያዘው ጉዳይም ክሱ የማይንቀሳቀስ ንብረት ለመረከብ የቀረበ ሲሆን ንብረቱ የሚገኘው በሶማሌ ክልል በመሆኑ በፍ/በ/ስ/ስ/ ህግ ቁጥር 25(1/ሐ) እንደተመለከተው ክሱ መቅረብ የሚገባው ንብረቱ የሚገኝበት ግዛት ክልል ባለው ፍርድ ቤት ነው። በዚህ ጉዳይም በክስ ማመልከቻቸው ከተጠቀሰው የሚያከራክረው ንብረት ግምት አንጻር ጉዳዩ የማየት ስልጣን ያለው የፌደራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ቢሆንም የማይንቀሳቀስ ንብረት የሚገኘው በሶማሌ ክልል

በመሆኑ በሕገ-መንግሥቱ በተሠጠው ውክልና መሠረት በመጀመሪያ ደረጃ ስልጣኑ ጉዳዩ የማየት ስልጣን ያለው የፋፈን ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ነው።

ሲጠቃለል የጅግጅጋ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤት አመልካች ዜግነት አሜሪካዊ ሆኖ እያለ በተጠሪ በኩል የማይንቀሳቀስ ንብረትን ለመረከብ የቀረበውን ክስ በመጀመሪያ ደረጃ ዳኝነት ሥልጣን ተቀብሎ ለመዳኘት የሚያስችል የዳኝነት ሥልጣን ሳይኖረው ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ ዳኝነት ሥልጣን ተቀብሎ መወሰኑም ሆነ የፋፈን ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤትም በይግባኝ ሲቀርብለት ሳያርም መቅረቱ እንዲሁም በአዋጅ ቁጥር 1234/2013 ቁጥር 10(1) (ሠ)ድንጋጌ መሠረት የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤቶች በህገ መንግስቱ በተሰጣቸው ስልጣን የፌደራል ጉዳይን አይቶ የሰጡትን የመጨረሻ ውሳኔ በሰበር አይቶ የማረም ሥልጣን የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚው ችሎት ሆኖ እያለ ፤ የሶማሌ ክልል ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚው ችሎት ጉዳዩን በሰበር የማየት ሥልጣን ሳይኖረው የፋፈን ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ውሳኔ በማጽናት ትእዛዝ መስጠቱ ሊታረም የሚገባው መሠረታዊ የሕግ ስህተት ነው። ስለሆነም ተከታዩን ውሳኔ ሰጥተናል።

ወ ሳ ኔ

1. የጅግጅጋ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤት ጉዳዩ የማየት የዳኝነት ስልጣን ሳይኖረው በመዝገብ ቁጥር mmmJ/154/14፤ በቀን 22/9/2014ዓ.ም አከራክሮ የሰጠው ውሳኔ፤ ይህንኑ ውሳኔ በማጽናት የፋፈን ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 05-2-16/2015፤ ህዳር 21 ቀን 2015ዓ.ም በሰጠው ውሳኔ፤ እንዲሁም የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ 05-1-196/15፤ ጥር 25 ቀን 2015ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰበር ሥነ ሥርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 አንቀጽ 9/1 ተሸሯል።
2. የጅግጅጋ ከተማ አስተዳደር መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የውጭ ሀገር ዜጋ እና ኢትዮጵያዊ በሆኑ ተከራካሪዎች መካከል የሚቀርብ ክርክር አይቶ የመወሰን ስልጣን የለውም በማለት ተወስኗል።
3. ይህ ውሳኔ ሥልጣን ባለው ፍርድ ቤት ክስ ከማቅረብ አያግድም።
4. በዚህ ችሎት የወጣ ውጭና ኪሣራ ግራቶች የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።
5. የውሳኔው ግልባጭ ለክልሉ ፍርድ ቤቶች ይተላለፍ። ሲጠይቁ ለግራ ቀኙም ግልባጩ ይሰጣቸዋል።

መዝገቡ ተዘግቷል ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ማከታወሻ፡ - ይህ የ ሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለ ጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለ ፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም!

መ/0

ማከታወሻ፡ - ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም!

